

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2008/52

Karar Sayısı : 2009/89

Karar Günü : 18.6.2009

R.G. Tarih-Sayı :06.10.2009-27368

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN:Çorum İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU:9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun, 26.4.2006 günlü, 5491 sayılı Yasa'nın 14. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin (d) bendinin "*bu maddenin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen cezalar bir kat artırılarak verilir*" bölümünün Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Hava kirliliğinin kontrolüne ilişkin standartlara aykırı kömür teslimi nedeniyle verilen idarî para cezasının iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeiptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun, 26.4.2006 günlü, 5491 sayılı Yasa'nın 14. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin (d) bendinin itiraz konusu bölümünün de yer aldığı ilgili kısmı şöyledir:

'İdarî nitelikteki cezalar şunlardır:

a) Ek 4 üncü madde uyarınca emisyon ölçümü yaptırmayan motorlu taşıt sahiplerine 500 Türk Lirası, yönetmeliklerle belirlenen standartlara aykırı emisyonu sebep olan motorlu taşıt sahiplerine 1.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

b) Hava kirliliği yönünden önemli etkileri nedeniyle kurulması ve işletilmesi yönetmelikle izne tâbi tutulan tesisleri, yetkili makamlardan izin almadan kuran ve işleten veya iznin iptal edilmesine rağmen kurmaya ve işletmeye devam eden veya bu tesislerde izin almaksızın sonradan değişiklik yapan veya yetkili makamların gerekli gördükleri değişiklikleri tanınan sürede yapmayanlara 24.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu tesislerde emisyon miktarları yönetmelikle belirlenen sınırları aşıyorsa 48.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

İzne tâbi tesisleri, aldıkları izin belgesinde veya yönetmeliklerde öngörülen önlemleri almadan veya yönetmeliklerde belirlenen emisyon standartlarına ve sınırlamalarına aykırı olarak işletenlere 24.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

c) Hava kirliliği yönünden kurulması ve işletilmesi izne tâbi olmayan tesislerin işletilmesi sırasında yönetmelikle belirlenen standartlara aykırı emisyonu neden olanlara 6.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Bu Kanunun ek 9 uncu maddesine aykırı davrananlara 2.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.

Bu bendin birinci paragrafında öngörülen fiilin konutlarla ilgili olarak işlenmesi halinde verilecek ceza toplu veya ferdî ısıtılan konutlarda her bağımsız bölüm için 300 Türk Lirasıdır. Bu cezai sorumluluk toplu ısıtılan konutlarda yöneticiye, ferdî ısıtılan konutlarda ise konutu kullanana aittir.

d) Hava kirliliği yönünden özel önem taşıyan bölgelerde veya kirliliğin ciddi boyutlara ulaştığı zamanlarda ve yerlerde veya kritik meteorolojik şartlarda yönetmeliklerle öngörülen önlemleri almayan, yasaklara aykırı davranan ya da mahallî çevre kurullarınca bu konuda alınan kararlara uymayanlar**bu maddenin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen cezalar bir kat artırılarak verilir.**

Bu fiilin konutlarla ilgili olarak işlenmesi halinde cezai sorumluluk bu maddenin (c) bendinin üçüncü paragrafına göre tespit edilir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 38.maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla 5.6.2008 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 2872 sayılı Yasa'nın değiştirilen 20. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde (b) ve (c) bentlerine yollama yapıldığı, (b) bendinde farklı fiiller ve durumlar için 24.000 TL ve 48.000 TL, (c) bendinde 6.000 TL, 2.000 TL ve 300 TL para cezası öngörüldüğü, itiraz konusu bölümde cezanın miktarı için yollama yapılması sebebiyle (b) ve (c) bentlerindeki cezaların miktarlarının birbirinden farklı olmasından dolayı (d) bendindeki fiiller için uygulanacak para cezası miktarında karışıklık ve belirsizlik bulunduğu, cezanın kesin olarak belirlenemediği, yorum yoluyla farklı idarî para cezası miktarlarının ortaya çıktığı, bu nedenlerle "*bu maddenin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen cezalar bir kat artırılarak verilir*" bölümünün hukuk devleti ile suç ve cezada kanunilik ilkeleriyle bağdaşmadığından Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın değiştirilen 20. maddesinin itiraz konusu "*bu maddenin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen cezalar bir kat artırılarak verilir*" bölümünün yer aldığı (d) bendinde "*Hava kirliliği yönünden özel önem taşıyan bölgelerde veya kirliliğin ciddi boyutlara ulaştığı zamanlarda ve yerlerde veya kritik meteorolojik şartlarda yönetmeliklerle öngörülen önlemleri almayan, yasaklara aykırı davranan ya da mahallî çevre kurullarınca bu konuda alınan kararlara uymayanlar***bu maddenin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen cezalar bir kat artırılarak verilir.***Bu fiilin konutlarla ilgili olarak işlenmesi halinde cezai sorumluluk bu maddenin (c) bendinin üçüncü paragrafına göre tespit edilir.*"denilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında "*Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.*"denilmektedir.

Yasa'nın değiştirilen 20. maddesinin (b), (c) ve (d) bentlerinde "*hava kirliliği*" ile ilgili idarî para cezaları yer almıştır. (b) bendinde izne tâbi tutulan tesisler, (c) bendinde ise izne tâbi olmayan tesisler ile ilgili idarî para cezaları düzenlenmiştir. (d) bendinde, hava kirliliği yönünden özel önem taşıyan bölgelerde veya kirliliğin ciddi boyutlara ulaştığı zamanlarda ve yerlerde veya kritik meteorolojik şartlar gözetilerek yönetmeliklerle öngörülen önlemleri almayan, yasaklara aykırı davranan ya da mahallî çevre kurullarınca bu konuda alınan kararlara uymayanlara bir kat daha ağır ceza verilmesi öngörülmüştür.

20. maddenin (d) bendinin ikinci paragrafında "*Bu fiilin konutlarla ilgili olarak işlenmesi halinde cezai sorumluluk bu maddenin (c) bendinin üçüncü paragrafına göre tespit edilir.*" hükmüyle, fiilin konutlarla ilgili olarak işlenmesi ayrıca düzenlendiğinden, itiraz konusu bölümün yer aldığı (d) bendinin birinci paragrafı tesislere ilişkindir.

20. maddenin (b) bendinde temel idarî para cezası tutarı 24.000 TL'dir. (b) bendinin birinci paragrafının son tümcesinde "*Bu tesislerde emisyon miktarları yönetmelikle belirlenen sınırları aşıyorsa 48.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.*" hükmüyle, yalnızca emisyon miktarlarının yönetmelikle belirlenen sınırları aşması halinde 48.000 TL idarî para cezası öngörülmüştür. Bu nedenle, itiraz konusu bölümle izne tâbi tutulan tesisler için (b) bendine yapılan yollamada, anılan istisna dışında 24.000 TL'nin esas alınması gerekmektedir.

20. maddenin (c) bendinin ikinci paragrafındaki "*Bu Kanunun ek 9 uncu maddesine aykırı davrananlara 2.000 Türk Lirası idarî para cezası verilir.*" hükmündeki 2.000 TL'nin, Yasa'nın "*Kokuya sebep olan emisyonların, yönetmelikle belirlenen sınır değerlerin üzerinde çevreye verilmesi yasaktır. Kokuya sebep olanlar, koku emisyonlarının önlenmesine ilişkin tedbirleri almakla yükümlüdür. Buna ilişkin idarî ve teknik usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.*" şeklindeki Ek 9. maddesine ilişkin olduğu, 20. maddenin (c) bendinin üçüncü paragrafındaki 300 TL'nin ise konutlarla ilgili bulunduğu gözetildiğinde itiraz konusu bölümle izne tâbi olmayan tesisler için (c) bendine yapılan yollamada 6.000 TL'nin esas alınacağı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu bölümle yapılan yollamada, uygulanacak para cezası miktarında bir karışıklık ve belirsizlik bulunmadığından, hava kirliliği yönünden özel önem taşıyan bölgelerde veya kirliliğin ciddi boyutlara ulaştığı zamanlarda ve yerlerde veya kritik meteorolojik şartlarda bu konudaki yönetmelik hükümlerine ve mahalli çevre kurullarınca alınan kararlara aykırı davrananlara (b) ve (c) bentlerinde esas alınacak idarî para cezalarının bir kat artırılarak verilmesinin öngörülmesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı bir yönü görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

VI- SONUÇ

9.8.1983 günlü, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun, 26.4.2006 günlü, 5491 sayılı Yasa'nın 14. maddesiyle değiştirilen 20. maddesinin (d) bendinin " bu maddenin (b) ve (c) bentlerinde öngörülen cezalar bir kat artırılarak verilir." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 18.6.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

Mustafa YILDIRIM

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Şevket APALAK

Zehra Ayla PERKTAŞ